

Iskustva Kontrolnog Tijela u provedbi službenih kontrola

**Mr.spec. Branko Lužaić,
dr.med.vet.
Šibenik, 2011.**

Zašto akreditacija K. Tijela?

1. Promjenom zakonske legislative koja regulira područje "veterinarske inspekcije", VO su izgubile veliki dio posla iz područja kontrole hrane život.podrijetla, hrane za životinje i nusproizvoda hrane živ.podrijetla, koji su dotada obavljale
2. Iz novih zakonskih akata uočili smo **mogućnost za nastavak** obavljanja dijela izgubljenih poslova kroz KT

Sukladno Uredbi „higijenskog paketa“ No. 882/2004

ugrađenoj u hrvatsku legislativu 2007. godine kroz Zakon o hrani, Zakon o veterinarstvu i „Pravilnik o službenim kontrolama hrane životinjskog podrijetla“ (NN 99/07) službene kontrole hrane životinjskog podrijetla, hrane za životinje i nusproizvode životinjskog podrijetla mogu obavljati službeni veterinari i kontrolna tijela.

Zakonom o veterinarstvu i provedbenim propisom je definirano da se poslovi službenih kontrola mogu povjeriti **veterinarskim organizacijama kao kontrolnim tijelima ako ispunjavaju 2 osnovna uvjeta:**

- 1) da su akreditirane u skladu s normom HRN EN ISO/IEC 17020:2005
- 2) da raspolažu dovoljnim brojem odgovarajućeg kvalificiranog i iskusnog osoblja koje nije u sukobu interesa u obavljanju službenih kontrola

3. Imali smo dovoljan broj osposobljenih ovlaštenih veterinarara koji su mogli obavljati poslove veterinarskih pregleda i kontrola
4. Organizacijski smo bili sposobni implementirati sustav kvalitete i akreditirati isti u trenutku kada je taj oblik organizacije bio velika nepoznanica za veterinarsku struku

Troškovi akreditacije KT-a

■ 1. trošak do akreditacije

- Edukacije vezane za uspostavu i provedbu odredbi norme HRN EN ISO 17020:2005
- Savjetodavnu službu
- Izradu dokumentacije
- Održavanje i umjeravanje opreme
- Trajne edukacije djelatnika unutar Kontrolnog Tijela (zahtijevane prema normi)

2. trošak samog postupka akreditacije (prema HAA)

- prvi nadzor za dobivanje akreditacije KT-a

3. troškovi održavanja akreditiranog KT-a

4. daljnji godišnji redovni nadzori KT-a od strane HAA (produžavanje akreditacije)

Trenutno stanje

- Dosada je akreditirano : 22 veterinarske organizacije
(izvor: www.mps.hr)

-Prema ugovoru s Upravom za veterinarstvo, **KT može provoditi sljedeće poslove:**

-1. zadaci u poslovima revizije i kontrole dobre higijenske prakse te postupaka vezanih uz primjenu načela koja se temelje na sustavu analize opasnosti i kritičnih kontrolnih točaka;

-2. zadaci u inspekcijskim poslovima :

a) prikupljanje podataka o prehrambenom lancu

b) ante mortem pregled

c) kontrola postupanja u skladu s propisima o dobrobiti

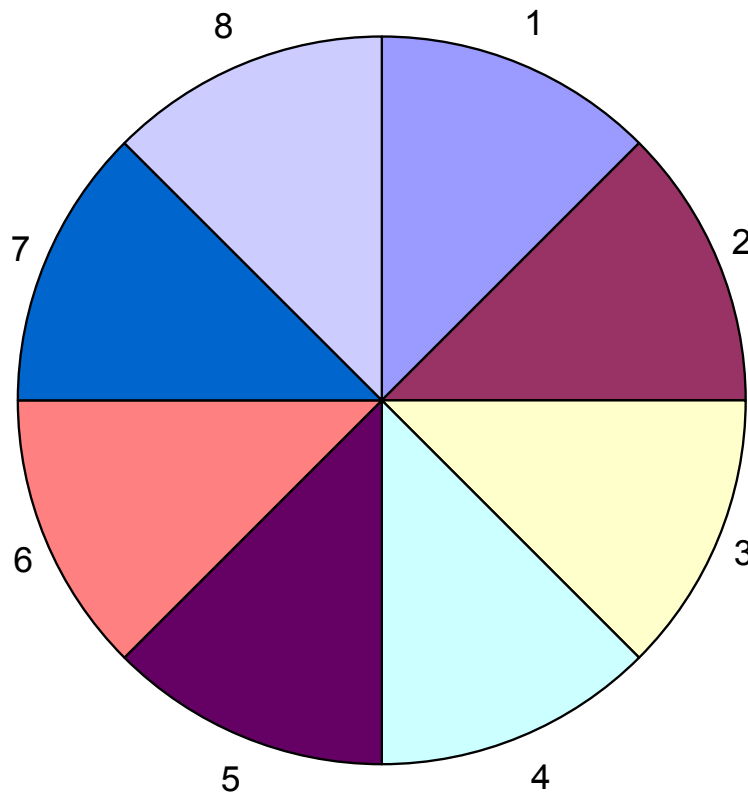
e) kontrola postupanja sa SRM-om i ostalim nusproizvodima živ. podrijetla koji nisu za prehranu ljudi

3. uzorkovanje za laboratorijska ispitivanja
4. uzorkovanje u svrhu monitoringa
5. kontrola sukladnosti s odredbama Pravilnika o higijeni hrane živ. podrijetla koje se odnose na primjenu identifikacijskih oznaka kao i provjere sukladnosti ostalim zahtjevima
6. certificiranje

Provođenje kontrola

- **Službene kontrole obavljaju se po dvije osnove:**
 1. Veterinarski pregledi i kontrole u klaonicama u procesu klanja i obrade trupova (**ante i post mortem pregled**)
 2. Veterinarski pregledi **po stupnju rizika** (dinamika određena od strane Nadležnog Tijela prema procijenjenom stupnju rizika na pojedinom SPH)

GRAFIČKI PRIKAZ SLUŽBENIH KONTROLA (prema skupinama koje kontroliramo)

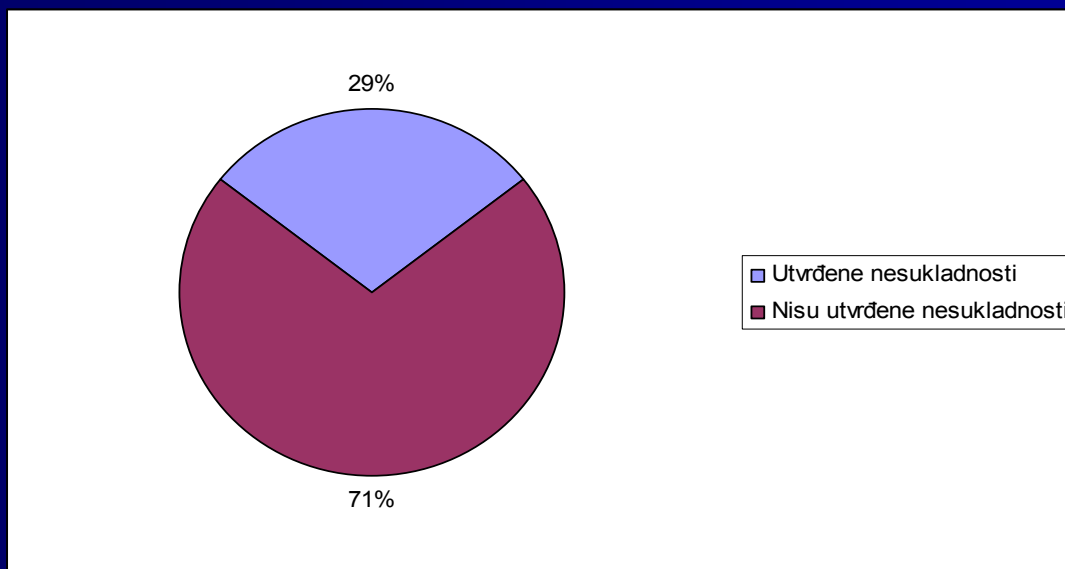
- 1. Provjera načina praćenja KKT evidencija
- 2. Kontrola gotovih proizvoda u uvjeta čuvanja
- 3. Provjera dobre higijenske prakse
- 4. Kontrola trgovinskih dokumenata
- 5. Provjera postupanja sukladno propisima o nusproizvodima i, ako je potrebno SRM
- 6. Provjera postupanja sukladno propisima o dobrobiti životinja
- 7. Provjera sirovine
- 8. Provjera zdravstvenih odnosno identifikacijskih oznaka

Najčešće nesukladnosti

promatrani period 15.06.2009-20.11.2010.g.

Tijekom provođenja sl.kontrola utvrdili smo nesukladnosti u 123 sl. kontrole (oko 29% sl. kontrola).

Sve nesukladnosti zabilježene su u našim teh. zapisima i opisane u rubrici Opis nesukladnosti u TZ-20, odakle su unesene u VET-i.

- **Provjera načina praćenja KKT i evidencija:**

- oko 50% SPH koje mi kontroliramo nemaju HACCP (ili ga u prvoj godini obavljanja kontrole nisu imali), što znači da kritične točke nisu određene pa se zbog toga kao takve ne mogu ni kontrolirati. Uglavnom su to objekti malog kapaciteta - obrtničkog tipa.

- kod objekata koji posjeduju HACCP i poštuju njegove odredbe olakšana je sl. kontrola s obzirom da je moguće kontrolirati sve postupke proizvodnje utvrđene HACCP-om.

■ Provjera dobre higijenske prakse:

- 70% ukupnih uočenih nesukladnosti odnose se na nesukladnosti iz ove točke.

- razlog tome je najčešće u nefunkcionalnom tehnološkom procesu na pojedinim objektima, građi samog objekta, njegovoj starosti, dosta lošoj edukaciji vlasnika te lošoj stručnoj osposobljenosti djelatnika.

- vlasnici malih objekata uglavnom još nisu prihvatili činjenicu da sami moraju organizirati i provjeravati provođenje niza mjera na koje su ih do sada upozoravali vet. inspektori koji su vršili nadzor na SPH-a.

- kod izvoznog objekta nesukladnosti iz ove točke su uvijek neusporedivo blažeg stupnja i oblika nego kod svih ostalih i gotovo uvijek spadaju u skupinu onih nesukladnosti koji se uklanjaju tijekom provođenja sl. kontrole.

■ Kontrola trgovinskih dokumenata:

- u izvoznom objektu relativno je lako kontrolirati zato što su svi dokumenti dostupni i na jednom su mjestu. Rijetke su nesukladnosti po ovoj točki i u pravilu se svi trg. dokumenti lako kontroliraju.

- u ostalim objektima je provođenje sl. kontrole često otežano, najčešće zato što trgovinski dokumenti u trenutku provođenja sl. kontrole nisu uvijek u objektu i dostupni ovl. veterinaru (nalaze se kod knjigovođe, u centrali trgovačke kuće, na obradi...).

■ **Provjera postupanja sukladno propisima o dobrobiti životinja:**

- postupanja se mogu promatrati isključivo u depou klaonice neposredno pred i u samom procesu klanja.

- na izvoznom objektu maksimalno se poštuje dobrobit životinja i uglavnom nema bitnih nesukladnosti

- na obrtničkim klaonicama pojavljuju se nesukladnosti na ovim područjima zbog tehnološkog procesa, edukacije zaposlenika, njihovog broja i vještine u postupanju prema životinjama.

Najčešće su nesukladnosti vezane uz istovar životinja, te upućivanje životinje na samu liniju klanja.

- **Provjera sirovine**

- po ovoj točki rijetke su nesukladnosti. Dokumenti koji prate sirovinu u pravilu su uredni i dostupni kontroli.

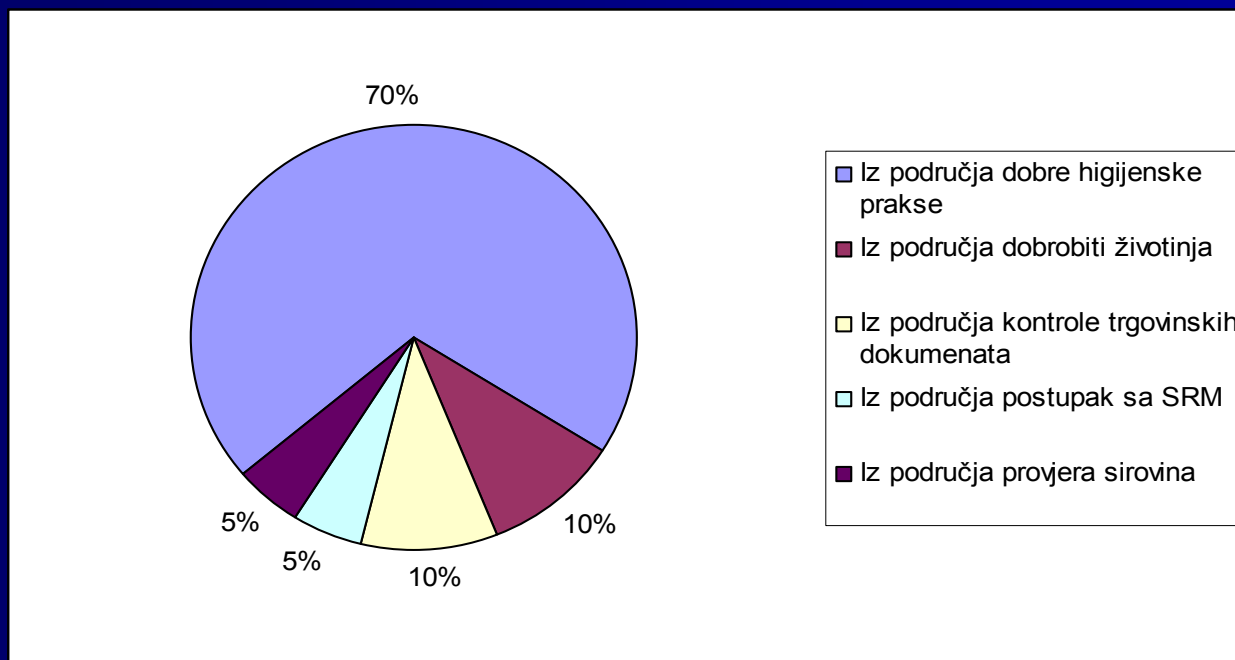
- **Provjera zdravstvene odnosno identifikacijskih oznaka**

- po ovoj točki također su nesukladnosti vrlo rijetke.

- **Provjera postupanja sukladno propisima o nusproizvodima i SRM:**

- uglavnom svi objekti poštuju odredbe tako da je relativno malo bitnijih nesukladnosti iz ovog područja

GRAFIČKI PRIKAZ UTVRĐENIH NESUKLADNOSTI (po skupinama)

NAJČEŠĆI PROBLEMI U RADU KT-a (naša iskustva)

A) ORGANIZIRANOST SPH

-mali SPH

- zbog toga što 50% promatranih SPH nema implementiran HACCP otežano je provođenje sl. kontrole ,
- veliki broj vlasnika ovih SPH nije dovoljno educiran o sustavu samokontrole u potpunom procesu proizvodnje koji su dužni provoditi.
- osoblje i rukovodioci u tim SPH također nisu dovoljno educirani za postupke prema novih pravilnicima.

-vlasnici iz "gornjih" objekata još uvijek nisu dovoljno svjesni da vet. inspektor (ovl. veterinar) nije više konstantno u objektu te da su oni sami dužni uočiti sve "probleme" i prilagoditi se postojećim zakonskim odredbama u smislu samokontrole proizvodnje.

- tehnologija proizvodnje na mnogim objektima nije u potpunosti prilagođena sustavu samokontrole.
- krajem 2010.g. većina SPH uvodi HACCP iako još uvijek neki ne postupaju doslovno po njemu nego ga "imaju zbog forme".

-veliki SPH

- veliki SPH daleko su organiziraniji u provođenju samokontrole i kod njih je neuporedivo lakše uraditi službene kontrole (pogotovo izvozni SPH).
- u 2011.g. zatvoren je znatni broj SPH na području djelovanja našeg KT-a (jedna obrtnička klaonica papkara, dvije mini-klaonice peradi,...) a službene kontrole po stupnju rizika su znatno prorijeđene.

B) VRIJEME PREDVIĐENO ZA OBAVLJANJE SL.KONTROLA

Ante i post mortem pregled

Propisano vrijeme za obavljanje kompletne sl. kontrole za jednu životinju je suviše kratko (govedo 8,5-9,33 min/grlu; svinje 3,83-4,12 min/grlu; puran (brojler) 0,05 min/grlu).

- U propisanom vremenu jedan ovl. veterinar teško može izvršiti sl. kontrolu koja podrazumijeva:
 - identifikaciju životinje, postupak dobrobiti, kontrolu procesa klanja, procesa evisceracije, rasijecanje..., pregled svih organa, uzorkovanje i postupak sa mesom; sve potrebne podatke unijeti u knjige-evidencije, VETI sustav, te provesti migraciju kroz bazu podataka.
- Kratko vrijeme za pregled pogotovo se manifestira na objektima koji nisu maksimalno tehnološki prilagođeni svrsi i na kojima se u propisanom vremenu čak ne može ni obaviti klanje i obrada trupa jedne životinje.

- to u praksi znači da ovl.veterinar radi duže nego što je 'propisano', (što ne može nigdje evidentirati – obračunati), a plati mu se samo propisano vrijeme (**efektivni rad**).
- za rad u klaonici potrebno je minimalno dva veterinaru u smjeni (jedan u 'priljavom', drugi u čistom' dijelu -istovremeno) što je često u koliziji sa naknadom koja se ostvaruje ovakvim obračunom.
-većina SPH na našem području djelovanja ne radi (ne kolje) životinje svaki dan, nego u pravilu jedan puta tjedno mini-klaonice, a tri puta tjedno izvozni SPH (puno praznog hoda u radu KT-a).

Sl. kontrole po stupnju rizika

- određeno je da se obavljaju, po našem mišljenju, u suviše velikim vremenskim razmacima (**rijetko**) i da **kratko** traju (izuzev u objektima visokog rizika).

Primjer:

- mislimo da nije dovoljno da se u pojedinim objektima sl. kontrole obavljaju jedan puta u tri mjeseca po jedan sat trajanja (objekti reg. pod posebnim uvjetima) pogotovo kad se uzme u obzir da isti svakodnevno prerađuju meso i prodaju mesne proizvode kupcima,
- ili jedan puta mjesečno po dva sata (prerade mesa, skladišta)

C) NAKNADA ZA OBAVLJANJE SL. KONTROLA

Propisane naknade za rad ovl. veterinaru u procesu sl. kontrola (Pravilnik o sl. kontrolama hrane živ. podrijetla...) nisu dovoljne za podmirenje svih troškova koje Pravilnik predviđa:

- obračunava se i plaća samo **efektivni rad** (broj minuta propisanih za kontrolu kod klanja jednog grla x broj zaklanih životinja),
- kako je određeno da se **jedan sat efektivnog rada** ovl. veterinaru za ante i post mortem pregled **plaća 100,00 KN** proizlazi da ovl. veterinar zarađuje **1,66 KN/min** (dignitet – ekonomska isplativost?)
- objekti ne vrše klanje svaki dan, broj zaklanih grla na većini naših SPH je vrlo mali, predviđeno vrijeme za kontrolu po jednom grlu prekratko - tako je i "zarada" ovl. veterinaru prema Pravilnikom određenom cjeniku minimalna.

Prednosti KT u vršenju sl. kontrola

Uvođenjem KT-a u sustav obavljanja sl.kontrola postignut je znatni napredak u smislu kvalitete obavljenog posla:

- KT je tijelo organizirano i specijalizirano za vršenje sl. kontrola hrane živ. podrijetla, hrane za životinje i nusproizvode živ. podr.,
- KT se sastoji od više ovl. veterinaru kvalificiranih i organiziranih da provedu odredbe zakonskih akata koji reguliraju područje kojim se bavi KT,
- osoblje KT-a nije u sukobu interesa u obavljanju sl. kontrola,
- mogućnost veće fleksibilnosti pri organizaciji sl. kontrola s obzirom na veći broj članova KT-a,
- KT-o je **akreditiralo svoje postupke kod HAA** (norma HRN EN ISO/IEC 17020:2005) te na taj način ozakonilo upravljanje kvalitetom,

-postoje **četiri razine kontrole** provedbe poslova unutar KT-a:

- a) samokontrola KT-a (interni audit)
- b) audit HAA (redovni godišnji, a po potrebi izvanredni)
- c) nadzor vet. inspekcije
- d) revizija od strane nadležnog tijela.

Poteškoće u radu KT-a

- vrijeme predviđeno za obavljanje sl.kontrole na klaonicama je kratko
- naknade za provođenje sl. kontrola su vrlo niske (ekonomska isplativost – dignitet struke)
- učestalost u obavljanju sl. kontrola po stupnju rizika (osim kod visokog stupnja) je suviše mala (jedan sat u 90 dana-objekti reg. pod posebnim uvjetima)
- stalni pad broja SPH-a i smanjenje posla za KT
- stalni pad prihoda KT-a
- troškovi održavanja KT-a su relativno visoki

HVALA!

